

تحریم ها عامل کاهش صادرات به کشورهای همسایه &#۴۷; دیپلماسی اقتصادی ریشه در دیپلماسی سیاسی دارد

یادداشت&#۴۷;کشورمان به دلیل شرایط جغرافیایی با ۱۵ کشور مرز آبی و خاکی دارد و از نگاه تجاری بازار بسیار مطلوبی را به وجود آورده که بتوان کالای تولید داخل را به ۶۰۰ میلیون نفر ساکن در کشورهای همسایه به فروش رساند و درآمد ارزی کشور را افزایش داد و به دنبال آن اشتغالزایی به وجود آورد.

سایت خبری پرسون- طبق آمارها سالانه نزدیک به هزار میلیارد دلار کالا وارد ۱۵ کشور همسایه ما می شود، به عبارتی همسایگان ما سالانه یک هزار میلیارد مواد غذایی و کالا خریداری می کنند که در این بین سهم صادرات کالای ایرانی به این کشورهای همسایه بسیار بسیار ناچیز است، به طوری که نزدیک به ۲۵ تا ۳۰ میلیارد دلار (دو درصد) کالای ایرانی در سال به کشورهای همسایه صادرات صورت می گیرد.

این در حالی است که نزدیک بودن مسافت و کاهش هزینه حمل و نقل کالا به کشورهای همسایه باعث کاهش قیمت تمام شده کالا می شود، نزدیک بودن فرهنگ مردمی کشورمان با کشورهای همسایه باعث رونق بیشتر مصرف کالای ایرانی می شود که این موضوع نیز خود کمک بزرگی به رونق صادرات کالای کشورمان می شود و همچنین بالا بودن کیفیت کالا در حوزه محصولات کشاورزی از جمله عواملی است که نقش بسزایی دارد.

در این میان بسیاری معتقدند که اگر دیپلماسی اقتصادی در کشور وجود داشته باشد به راحتی دور از تحریم ها که به نوعی جنگ اقتصادی از سوی امریکایی ها است می توان اقتصاد کشور را رونق داد و تحریم ها در اقتصاد ایران نقشی نخواهد داشت؛ اما واقعیت ماجرا به همین راحتی نیست، چرا که کشورهای حاشیه خلیج فارس که به نوعی کشورهای همسایه پول دار به حساب می آیند این روزها آن طور که باید روابط سیاسی مناسبی با کشور ما ندارند که بخواهند در زمینه مسائل اقتصادی با ما معاملاتی انجام دهند و در این بین کشورهای دور دست به بازار این کشورها رخنه می کنند و کالایشان را به آنها می فروشند.

کشورهای همسایه پولی ندارند

از سوی دیگر کشورهایی مانند پاکستان، افغانستان، تاجیکستان و ارمنستان نیز قدرت مالی بالایی ندارند که بخواهند از ایران آن طور که باید خریداری کنند، افغانستان که با جنگ داخلی چند سالی است مواجه شده است و برای امنیت دولت نیز نیروهای نظامی کشورهای دیگر در آنجا حضور دارند، از کمک مالی کشورهای دیگر برخوردار است. پاکستان با جمعیت ۲۰۰ میلیون نفر تلاش می کند خود بتواند کالای مورد نیازش را فراهم کند چرا که نیروی انسانی بالا در این کشور قیمت تمام شده کالای داخلی را کاهش می دهد و از همه مهمتر این است که پاکستان با کشور بزرگ صنعتی هند همسایه است و تمایل دارد کالای مورد نیاز خود را از هندی ها خریداری کند که قیمت آن به مراتب از ایران ارزان تر است به شکلی که ایرانی ها به دنبال واردات کالا از هند هستند.

کشوری مانند عراق بعد از سرنگونی صدام رابطه سیاسی-تجارتی اش را با ایران تقویت کرده است اما همچنان از چشم انداز تعریف شده ۲۰ میلیارد دلاری تجارت بین دو کشور بسیار فاصله دارد، این کشور توان بازپراخت بدهی هایش را در خرید انرژی صادراتی مانند برق و گاز از ایران که منابع خبری بین ۵ تا ۱۵ میلیارد دلار تخمین می زنند ندارد، چرا که این کشور همسایه که تنها منبع درآمدش از فروش نفت است به دلیل کاهش تقاضای فروش نفت در بازارهای جهانی و همچنین کاهش قیمت نفت پولی ندارد.

زیر ساخت صادرات نداریم

جالب ترین قسمت ماجرا این است که ترکیه که یک زمانی به عنوان مهم ترین مشتری نفتی و گازی ایران به شمار می رفت این روزها گاز مایع را از امریکا خریداری می کند و دیگر گاز مورد نیاز خود را از کشورهایی مانند روسیه و آذربایجان تامین می کند و همچنین به دنبال اکتشاف نفت در دریاهای غربی کشورش است و طبق اظهار نظر رجب طیب اردوغان رئیس جمهور ترکیه مخازن جدید نفتی و گازی جدید در این کشور کشف شده که نیازی به واردات نمی بینند.

ترکیه از دیگر کشورهای همسایه ایران است که یک سر و گردن نسبت به کشورهای منطقه از وضعیت اقتصادی مطلوب تری برخوردار است، اما این کشور ۸۰ میلیونی که رو به توسعه قرار دارد بخشی از منابع درآمدی کشورش را از تولید و صادرات به دست می آورد و نه تنها تمایلی به خرید کالا از ایران ندارد بلکه به واسطه تکنولوژی که در چند سال اخیر کسب کرده به دنبال صادرات است، برای نمونه در حوزه صنعت نساجی که روزی ایران حرف نخست منطقه را می زد این روزها ترک ها جای ایران را گرفته اند و حتی بازارهای داخلی صنعت نساجی داخلی مملو از کالاهای ترکی شده است؛ جالب ترین قسمت ماجرا این است که ترکیه که یک زمانی به عنوان مهم ترین مشتری نفتی و گازی ایران به شمار می رفت این روزها گاز مایع را از امریکا خریداری می کند و دیگر گاز مورد نیاز خود را از کشورهایی مانند روسیه و آذربایجان تامین می کند و همچنین به دنبال اکتشاف نفت در دریاهای غربی کشورش است و طبق اظهار نظر رجب طیب اردوغان رئیس جمهور ترکیه مخازن جدید نفتی و گازی جدید در این کشور کشف شده که نیازی به واردات نمی بینند.

حال اگر تحریم ها نبود ما نیز همانند ترکیه می توانستیم با جذب سرمایه خارجی و واردات تکنولوژی صنعت مان را پویا کنیم.

حتی زمانی که عربستان و برخی از کشورهای هم پیمان حاشیه خلیج فارس در چند سال پیش کشور قطر را تحریم کردند و اجازه تجارت از مرز کشورشان را ندادند ترکیه پیش از حضور ما به بازار قطری ها نفوذ پیدا کرد و کالای صادراتی خود را به شکل هوایی به این کشور کوچک و ثروتمند ارسال می کرد، به طوری که سبزیجات به عنوان کالایی که در کوتاه ترین زمان ممکن فاسد می شود را ارسال می کرد، علت این امر برمی گردد به داشتن سیستم حمل و نقل هوایی مطلوب تجاری ترکیه که از کشورمان بسیار مطلوب تر است.

روسیه همسایه مرز آبی شمال کشورمان که به نوعی یکی از کشورهای قدرتمند و سرمایه دار دنیا به حساب می آید و روابط بسیار نزدیکی با سیاست های ایران دارد در حوزه تجارت با کشورمان روابطه سردی دارد و به نوعی با ارقام ۱۵۰ تا ۳۰۰ میلیون دلار صادرات کالای ایرانی به این کشور رخ می دهد، یعنی یک میلیارد دلار نیز صادرات کالای ایرانی به این کشور دوست صورت نمی گیرد، علت این امر دو دلیل دارد، نخست این که زیر ساخت های حمل و نقل کشورمان به این کشور پهناور نیم کره شمالی بسیار ضعیف است برای نمونه حمل و نقل دریایی در دریای خزر بسیار فرسوده است و دومین موضوع برمی گردد به کیفیت پایین بسته بندی کالای ایرانی که این امر باعث شده نتوانیم به بازار روس ها نفوذ پیدا کنیم و در صورت توجه به این امر و حل مشکلات دراز مدت رونق صادرات ایران به روسیه فراهم خواهد شد.

رفع تحریم ها رونق تجارت می آورد

و نهایتا اینکه بازار تجارت در جهان در دست تجار بخش خصوصی صورت می گیرد و به نوعی دولت ها نقشی در تجارت ندارند، به همین منظور بخش خصوصی کشورهای دیگر که در تجارت فعالیت می کنند به دلیل تحریم های اقتصادی امریکایی ها با ایران حاضر نمی شوند معامله کنند که در صورت باخبر شدن امریکایی ها سرمایه شان بلوکه می شود.

تجارت یک اهرم سیاسی نیز به حساب می آید برای مثال اگر یک کالایی به کشور صادرات می شود و نیاز آن کشور به آن باشد در صورت به وجود آمدن اختلافات سیاسی بین دو کشور آن وقت کشور خریدار به دلیل وابستگی به آن کالا مجبور است در اختلاف نظر سیاسی کوتاه بیاید تا اقتصادش دچار مشکل نباشد، بنابراین باید به سمت و سویی برویم که کالای استراتژیک آن کشور را تامین کنیم تا کشور مقصد صادراتی به کالای ما وابسته باشد؛ اما در این میان تا تجار ما بخواهند صادرات را انجام دهند به یک باره بخشنامه و آیین نامه هایی به دلیل تنظیم آن کالا در بازار و حتی افزایش هزینه گمرکی به وجود می آید و تجار را با مشکل صادرات مواجه می کنند و در آن زمان کشور خریدار به دلیل بدعهدی در تامین آن کالا توسط فروشنده دیگر تمایلی به خرید ندارند و حتی نام آن تجار را در لیست سیاه تجار بدعهد قرار می دهند.

و نهایتا اینکه بازار تجارت در جهان در دست تجار بخش خصوصی صورت می گیرد و به نوعی دولت ها نقشی در تجارت ندارند، به همین منظور بخش خصوصی کشورهای دیگر که در تجارت فعالیت می کنند به دلیل تحریم های اقتصادی امریکایی ها با ایران حاضر نمی شوند معامله کنند که در صورت باخبر شدن امریکایی ها سرمایه شان بلوکه می شود.

به عبارتی افزایش صادرات، رونق تجارت و سرعت بخشیدن به دیپلماسی اقتصادی به دیپلماسی سیاسی گره خورده است، در واقع کشورها در صورتی روابط سیاسی به کشورهای دیگر را آغاز می کنند که منفعت اقتصادی داشته باشد اگر اقتصادی بین دو کشور وجود نداشته باشد آن زمان دیپلماسی اقتصادی معنی ندارد، بنابراین تا زمانی که تحریم ها به عنوان مهم ترین چالش سیاسی خارجی در ایران وجود داشته باشد دیپلماسی اقتصادی محقق نمی شود، چرا که تجار ایران حتی توان انتقال پول کالای فروش رفته خود را ندارند و هرازگاهی مجبور هستند بعد از فروش کالای شان از آن کشور به جای پول کالا وارد کنند که هیچ نتیجه ای در توسعه صادرات و اقتصاد کشور نخواهد داشت.

نویسنده: محمد خادمی خبرنگار